Tervolan kunta LAUSUNTO

tervolan.kunta@tervola.fi 19.10.2026 Dnro 455/2026

Lausuntopyyntö 2.9.2026
OUTOJÄNGÄN TUULIVOIMAPUISTON OSAYLEISKAAVAN LUONNOS

Kaava-alue sijaitsee Tervolassa Kemijoen pohjoispuolella noin 7,5 km Tervolan keskustasta pohjoiseen. Suunnittelualueen eteläosa rajautuu Varevaaran tuulivoimapuistoon, jossa on toiminnassa 10 tuulivoimalaa. Kaava-alue on pinta-alaltaan noin 5 235 hehtaaria. Kaavoituksen tavoitteena on mahdollistaa Tervolan kuntaan enintään 36 tuulivoimalan ja niihin liittyvien huoltoteiden, maakaapeleiden ja tarvittavien sähköasemien rakentaminen laatimalla MRL 77 a §:n mukainen oikeusvaikutteinen yleiskaava, jota voidaan käyttää suoraan tuulivoimalan rakennusluvan myöntämisen perusteena.

Suunnittelualue sijoittuu Palojärven paliskunnan alueelle. Poronhoito on merkittävä elinkeino pohjoisessa. Se on tärkeä työllistäjä paitsi suoraan, myös lihan ja muiden tuotteiden jalostuksen sekä matkailupalveluiden kautta. Poronhoito on myös merkittävä vetovoimatekijä matkailulle. Poronhoito ylläpitää kunnan monipuolista elinkeinorakennetta. Erityisesti pienemmissä kylissä poronhoito on merkittävä työllistäjä ja elinvoimaisuuden, maisemakuvan ja turvallisuuden ylläpitäjä. Paliskuntien poronhoito perustuu porojen vapaaseen laiduntamiseen ja luonnonlaitumien ympärivuotiseen käyttöön.

Palojärven paliskunnassa on paljon muuta maankäyttöä, ja paliskunta on eri yhteyksissä ilmaissut huolensa vaikutusten kasautumisesta. Erityisesti energiarakentamisesta aiheutuvien yhteisvaikutusten kertautuvat haitat uhkaavat nousta kohtuuttomuuden mittoihin.

Paliskuntain yhdistys lausuu asiassa yleisellä tasolla, sillä yhdistykseen tulee erilaisiin maankäytön hankkeisiin liittyen lausuntopyyntöjä vuosittain vajaa 100 ja määrä on nousussa. Resurssit eivät enää riitä yksityiskohtaiseen paneutumiseen yksittäisiin osayleiskaava-asioihin. Kaavoittajalla on selvitysvelvollisuus kaavan vaikutuksista. Vaikutukset on arvioitava riittävällä tarkkuudella yhteistyössä asianosaisen paliskunnan kanssa.

Kaavamenettelyn osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa tulee olla alueen paliskunta tai paliskunnat merkittynä osallisiksi. Poronhoitoalueella osallinen on aina paliskunta, jonka alueelle hanke sijoittuu. Jos kaavan vaikutukset ulottuvat naapuripaliskuntiin, on heidät myös tulkittava osallisiksi.

Poronhoidon huomioon ottaminen kaavoituksessa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto. Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon poronhoitoalueella toimittaessa. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan poronhoitolailla turvattu erityinen oikeus (PHL 3§). Poronhoitolaissa (53§) säädetään myös, että suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa. PHL 53§:n kaltaisia neuvotteluita suositellaan käytäväksi muillakin kuin valtion omistamilla mailla, sillä ne on todettu hyväksi keinoksi yhteensovittaa poronhoitoa ja muita maankäytön muotoja kaavoituksessa. Maakuntakaavamääräykset voivat myös ohjata neuvottelujen käymiseen.

Poronhoitoalueen maakuntakaavoissa on poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista edellyttäviä yleismääräyksiä sekä tarkempia määräyksiä esim. poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioonottamisesta ja säilyttämisestä.

Voimassa olevan Länsi-Lapin maakuntakaavan koko kaava-aluetta koskeva yleismääräys edellyttää: ”Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.”

Maakuntakaavoissa on myös tuulivoimaloiden alueisiin liittyviä yleismääräyksiä, joissa edellytetään poronhoitoalueella turvaamaan poronhoidon edellytykset.

Alueidenkäyttölain 39§:n mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Yleiskaavalla ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. Poronhoito on osa alueen elinkeinoelämää ja etenkin sivukylillä tärkeä toimeentulon lähde. Poronhoitajat ovat alueella oikeudenhaltijoita, joille ei saa hankkeen kaavalla aiheuttaa kohtuutonta haittaa. Suunnittelualueella poronhoidon turvaaminen hankkeen kaavoituksessa on välttämätöntä. Alueidenkäyttölain 9§:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Poronhoidon nykytila ja toiminta kaava-alueella ja sen vaikutusalueella tulee kuvata. Vaikutukset poronhoidolle tulee arvioida yhteistyössä alueen paliskunnan kanssa.

Kaavassa on selvitettävä sen vaikutukset niin laajasti kuin niitä arvioidaan olevan. Selvityksessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota yhteisvaikutusten arviointiin. Yhteisvaikutusten arvioinnissa on otettava huomioon hankealueen paliskunnan toiminta-alueella ja lähialueella käynnissä olevat hankkeet. Yhteisvaikutusten arvioinnissa asianosaisen paliskunnan antama näkemys vaikutuksista on otettava huomioon.

Poroelinkeinosta tulisi kuvata osayleiskaavan valmisteluaineistossa/kaavaselostuksessa seuraavia perusasioita:

- Asianosaisen paliskunnan perustiedot
- Kuvaus poronhoidon toiminnan luonteesta suunnittelu- ja kaavan vaikutusalueella
- Poronhoidon perusinfrastruktuurin kuvaus suunnittelu- ja kaavan vaikutusalueella
- Alueen sijoittuminen suhteessa porojen laiduntamiseen
- Alueen merkitys paliskunnan toiminnan kannalta:
    - Miten suuri osa paliskunnan poroista laiduntaa/käsitellään alueella?
    - Miten suurta osaa poronomistajista hanke koskee suoraan?
    - Jos alueelle sijoittuu poronhoidon rakenteita (esim. erotusaita, kämppä), mikä on niiden merkitys (pääaita vai vähemmän käytetty) paliskunnan poronhoidon kannalta?

Lisäksi kaavan valmisteluaineistoista/kaavaselostuksesta tulee käydä ilmi, miten on arvioitu PHL 53§:n mukaisen tai sen kaltaisen neuvottelun tarve, neuvottelun suunniteltu ja/tai toteutunut ajankohta, ja tarvittaessa, miten neuvottelu sovitetaan yhteen YVA- ja kaavamenettelyn kanssa.

Suositellut aineistot ja/tai menetelmät vaikutusten arviointiin:

- Paliskuntain yhdistykset tilastot (Poromies-lehden vuoden 1. nro: tilastoliite)
- Paliskuntien tiedot: https://paliskunnat.fi/py/paliskunnat/paliskuntien-tiedot/
- Porotalouden paikkatietoaineisto
- Karttatyöskentely ja/tai poroisännän/paliskunnan edustajan/edustajien haastattelut

- Neuvottelut
- Paliskunnan lausunto

Lisätietoja:
Anttonen ym. (2023) *Tuulivoimahankkeiden suunnittelu ja operointi poronhoitoalueella – tuulivoima-alan ja poronhoidon näkemys hyvistä käytännöistä.* https://akordi.fi/wp-content/uploads/Paliskunnat-ja-tuulivoimatoimijat_toimintamalli_12012023_FINAL.pdf
Paliskuntain yhdistyksen nettisivut:
Maankäyttö https://paliskunnat.fi/py/neuvonta/maankaytto/
Tutkimustietoa https://paliskunnat.fi/py/materiaalit/tutkimustietoa/
Opas poronhoidon tarkasteluun maankäyttöhankkeissa (PoroYVA-opas):
https://paliskunnat.fi/poroyva/PoroYVA_2014_FI_web.pdf

Kaavassa annettavat määräykset

Tuulivoimaosayleiskaavassa on syytä antaa määräys, jonka mukaan kaava-alueella sallitaan porotalouden edellyttämien rakenteiden rakentaminen siten, että ne sovitetaan yhteen tuulivoimatoimintojen kanssa. Tämä määräys on tarpeellinen, sillä alueelle voi olla tarvetta rakentaa poronhoidon rakennelmia, esimerkiksi pyyntiaitoja. Rakenteiden salliminen ei kuitenkaan turvaa riittävästi poronhoidon edellytyksiä hankkeen jatkosuunnittelussa ja toteuttamisessa.

Kaavoissa tulisi lisäksi antaa alueella voimassa olevan maakuntakaavan ohjausta noudattava yleinen kaavamääräys poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamiseksi. Esimerkiksi: ”Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa on turvattava poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytykset.” Tämän kaltainen määräys on vakiintuneesti käytössä poronhoitoalueen tuulivoimaosayleiskaavoissa.

Kaavan sallimasta rakentamisesta voi aiheutua paliskunnalle kohtuutonta haittaa, jota ei kaavamääräyksin ole mahdollista lieventää tai poistaa. Tällöin kaava on alueidenkäyttölain (39§) vastainen, eikä sitä voida hyväksyä.

Lopuksi

Kaavassa on selvitettävä sen vaikutukset niin laajasti kuin niitä arvioidaan olevan. Vaikutusten arvioinnin tulee olla asianmukainen ja riittävä. Paliskunta on merkittävä osalliseksi kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

Alueen paliskunnan kanssa tulee käydä hankkeesta poronhoitolain 53§:n mukaisia tai kaltaisia neuvotteluita kaavamenettelyn aikana. Järjestettävät neuvottelut on syytä kirjata osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan. YVA- ja kaavamenettelyiden aikana tulee etsiä keinoja haitallisten vaikutusten estämiseen, lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä alueen poronhoidon harjoittajien kanssa.

Alueen paliskunnan lausunnot ja kannanotot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävinä.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Hanna Nurmi
toiminnanjohtaja

Lisätiedot: Sanna Hast (p. 040 7239966) tai Vilma Sanaksenaho (p. 040 1595592), etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi.